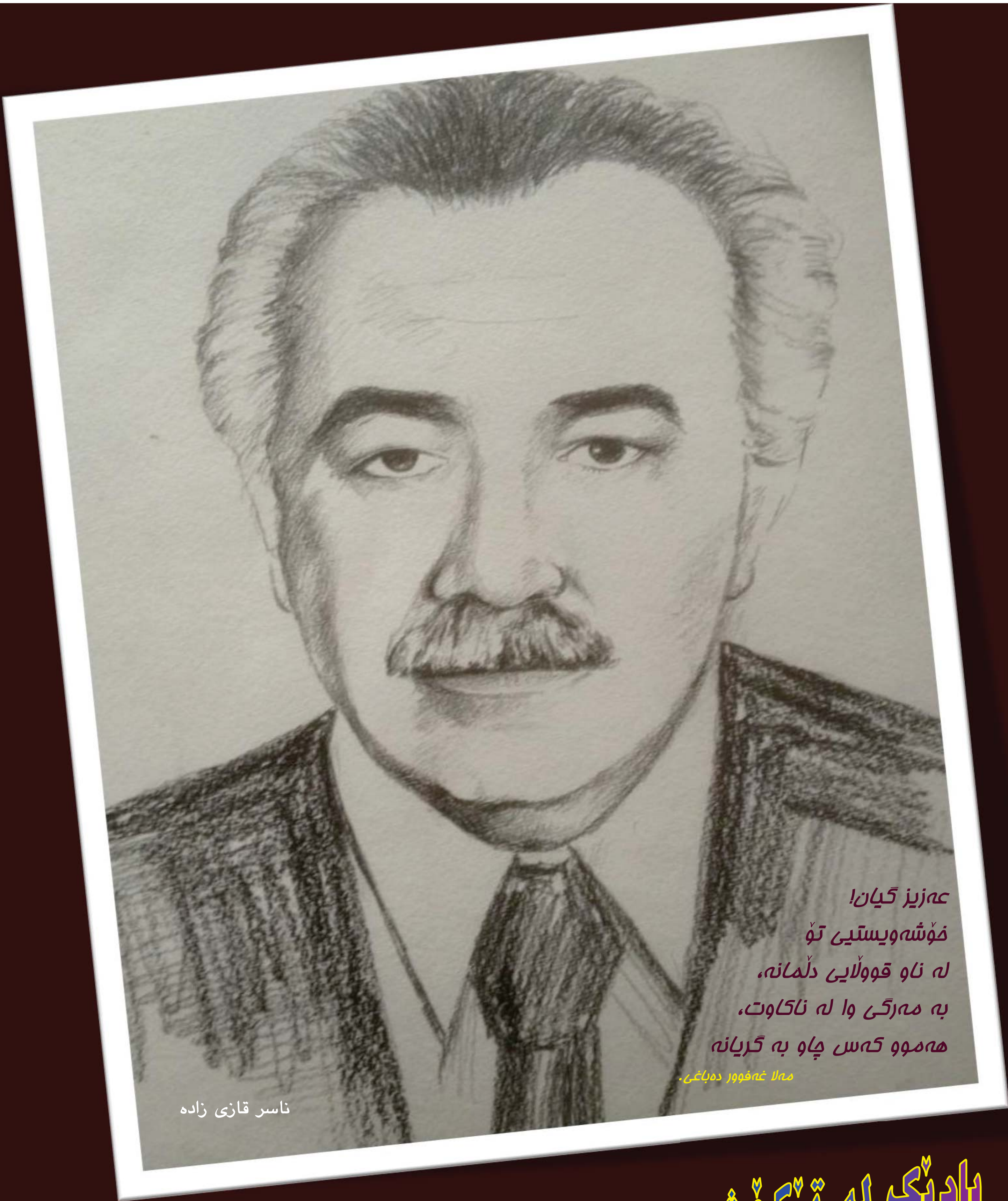

یادێک لە تێکۆشەری ناوداری کورد هاوڕێ عەزیز یوسفی

ئاماده کردنی : ڕەحمان نەقشی

*سپاس وپێزانین بۆ بەرێز کاک ناسر قازی زادە هونەرمەندی نیگارکێش ی بەتوانا و دەست و پەنجە ڕەنگین بۆ ئامادە کردنی وێنەی شەهید کاک عەزیز یوسفی.
هەروەها سپاس بۆ کاک برایم قەزاق وەک هەمێشە کە لە ناردنی بابەت و نووسراوەکانی رابردوو بۆ دەڵەمەند کردنی نامێلکەکان یارمەتی داوم. هەر تەمەن درێژ و سەرکەوتوو بن بۆ گەل و نیشتمان.

ڕەحمان نەقشی

ناوەڕۆک

* بەربوونی عەزیز یۆسفی ٢

* بەیاننامەی بورۆی سیاسی حیزبی دێموکڕاتی کوردستانی ئێران بە بۆنەی کۆچی دوایی هاوڕێ عەزیزی یۆسفی ٢

* کۆچی دوایی کاک عەزیز ٦

* عەزیز یووسفی نموونەی رووناکبیرێکی شۆڕشگێر.............. فەتاح کاویان ٩

* کاک عەزیز یوسفی .... جەلیل گادانی ١٣

* خەباتکاری گەورە، نەمر عەزیز یۆسفی لە دەلاقەی وتووێژێکی نێو بەندیخانەوە.......... برایم قەززاق ١٤

* عەزیز یوسفی قارەمانێک کە ناوی بۆ هەمیشە لە دڵی نیشتمانپەروەراندا دەمێنێتەوە.........حامید گەوهەری............. ٢٢

* لە ١٧ی جوزەردانی سالی ١٣٥٧ی هەتاوی، شاری مەهاباد بۆ جارێکیتر بوو بە بنکەی سەرهەڵدان............ ٢٨

* بۆ کاک عەزیز یوسفی [هۆنراوە] .... نووسینی مەرزە جەوانمەرد................ ٣٠

* بۆ مەرگی خەباتکاری ناکام، عەزیزی یوسفی [هۆنراوە] .... مەلا غەفوور دەباغی ٣٢

وەلامی عەزیز یوسفی : بەو پرسیارەی بەرپرسی زیندان کە دەڵێ : ئاخر ئابرووی وڵات لە مەترسیی دایە.

(کام وڵات؟ وڵاتی تۆ یان وڵاتی ئێمە؟ وڵاتی زیندان سازان، زاڵمان، درۆزنان، ڕێگران، یان وڵاتی زیندانییەکان، خەباتکاران، زەحمەتکێشان؟ بەرێزان، وڵاتی ئێمە و ئێوە جیاوازییان پێکەوە هەیە. لە زەوییەوە تا ئاسمان پێکەوە جیاوازن. ئێمە بۆ نیشتمانی خۆمان لە شکەنجە و زیندان و مەرگ ناترسین، بەڵام ئێوە ئەو نیشتمانە دیلکراوەتان تەنیا بۆ دۆشینی پتر، مژینی پتر و مژتنی پتری شیرەی دەرونی ئەو دەوێت. هەر ڕۆژێک کە هەست بە مەترسییەکی بچوک بکەن، لەو نیشتمانە ڕادەکەن!
نیشتمانی ڕاستینی ئێوە لە گیرفان و هەگبەکانتاندا لەگەڵ خۆتان دەبەن.)

بەربوونی عەزیز یۆسفی

تێکۆشانی حیزبی ئێمە پێکەوە لە گەڵ ئامێستی نێونەتەوایەتی و ڕێکخراوەکانی ئێرانی و وڵاتانی تر بە نەتیجە گەیشت، ڕێژیمی شا ناچار بوو پاشەکشەیەکی دیکە بکا. لە مانگی رابردوو دا ٩١ کەس لە زیندانیانی سیاسی ئازاد کران، کە عەزیز یۆسفی یەکێک لە وان بوو.

ئێمە دڵخوشی خۆمان لەو سەرکەوتنە دەردەبڕین و پیرۆزبایی لە گشت زیندنیە سیاسیە ئازاد کراوەکان و خاو خێزانیان دەکەین و هیوادارین کە کاروانی خەباتی گەلانی ئێران بەرنەدەن و هەتا دوا قۆناخ لە گەڵی برۆن.

بەڵام نابێ لە بیرمان بچێ کە زیندانەکان ئێران لە زیندانی ئاخنراون. ئێستاش بە هەزاران ڕۆڵە تێکۆشەر لە بەر خەباتیان لە ڕێگای ئازادی و بەختیاری گەلانی ئێران لە بەندیخانەکانی حەمە رەزا شا دا بەند کراون. غەنی بلوریان ئەوە نێزیکەی بیست ساڵە لە زیندان دایە.

تێ بکۆشین تا ڕێژیمی شا ناچار بکەین غەنی بلوریان و هەموو زیندانیانی سیاسی دیکە بەر بدا. لە بیرمان بێ زیندانیانی سیاسی لە ڕۆڵە هەرە بەشەرەفەکانی خەڵکی ئێران و تێکۆشان بۆ ئازادی ئەوان تێکۆشان بۆ دێموکراسی و ڕێدانان بۆ ئادەمیزاد، تێکۆشان بۆ لە قاو دانی ڕێژیمی شایە.

سەرچاوە : رۆژنامەی کوردستان ژمارە ٤٧ / ریکەوتی / خاکەلێوەی ١٣٥٦ / ئاوریلی ١٩٧٧ / دووبار تایپ کردنەوە : رەحمان نەقشی

بەیاننامەی بورۆی سیاسی حیزبی دێموکڕاتی کوردستانی ئێران بە بۆنەی کۆچی دوایی هاوڕێ عەزیزی یۆسفی

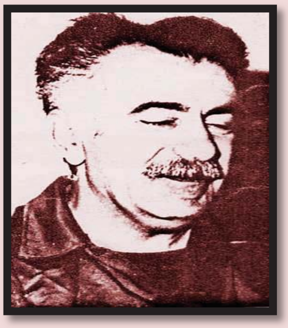

بورۆی سیاسی حیزبی دێموکڕاتی کوردستان زۆر بە پەرۆشەوە خەبەری دڵتەزێنی کۆچی دوایی هاوڕێ عەزیز یۆسفی، ئەندامی کۆمیتەی ناوەندی حیزبی دێموکڕاتی کوردستانی ئێران بە هاوڕێیانی حیزبی، دۆستان و هاونیشتمانانی بەرێز ڕادەگەیێنێ.

هاوڕێ خۆشەویستمان عەزیز یۆسفی رۆژی سێ شەممە ١٦ی جۆزەردانی ١٣٥٧ [٦ی ژوئەنی ١٩٧٨] بە نەخۆشی دڵ لە تەمەنی پەنجا و دوو ساڵی دا لە تاران کۆچی کرد.

هاوڕێمان لە بەندیخانە تووشی نەخۆشی جۆر بە جۆر ببوو کە یەکێکیان نەخۆشی دڵ بوو. پاش بەربوونی لە زیندان زۆری هەوڵ دا بۆ موعالجە بۆ دەرەوە سەفەر بکا بەڵام ڕێژیمی شا حازر نەبوو ڕێگای بداتێ.

کاک عەزیز لە ساڵی ١٣٠٥ لە دایک بوو و سەرانسەری ژیانی پەنجاو دوو ساڵەی خۆی بۆ تەقەلا و تێکۆشان لە پێناو رزگاری زەحمەتکێشان، مافی دانانی چارە نووس بۆ گەلی کورد و دابین کردنی ڕێژیمێکی دێموکڕاتی لە ئێران تەرخان کرد.

کاک عەزیز لە سەرەتای گەنجیەتیەوە لە خەباتی گەلەکەماندا بەشدار بوو و یەکێک لەوانە بوو کە دەست بەجێ پاش تێکشکانی جووڵانەوەی دێموکڕاتی گەلانی ئێران لە ساڵی ١٣٢٥ و لە ناو چوونی کۆماری کوردستان لە مەهاباد، دەست بە خەباتی نهێنی دژی ڕێژیمی شا کرد و لە گەڵ هێندی لە هاوڕێیانی هاوخەباتی، ڕێکخراوەکانی حیزبی دێموکڕاتی کوردستانی لە مەهاباد زیندوو کردنەوە.

لەبەر ئەم تێکۆشانە هاوڕێ یۆسفی لە ساڵی ١٩٢٧ گیرا و بە چوار ساڵ زیندانی مەحکووم کرا. کاک عەزیز لە بەندیخانەش خەباتی خۆی درێژە پێدا و بە تایبەتی خەریکی بەرز کردنەوەی پایە خوێندەواری خۆی بوو. کاتێک لە ساڵی ١٣٣١ لە زیندان ئازاد بوو. بە ئەندامی کۆمیتەی حیزبی لە مەهاباد هەڵبژیردرا. پاش کوودێتای شوومی ٢٨ی گەلاوێژ کاک عەزیز ماوەیەک کاری نهێنی دەکرد تالە ساڵی١٣٣٤ بوو بە ئەندامی کۆمیتەی ناوەندی حیزبی دێموکڕاتی کوردستان.

لەساڵی١٣٣٤ کاک عەزیز دیسان گیرا و پاش ئەوەی دوو ساڵ لە زیندان مایەوە، بەربوو. بەڵام ماوەی ئازادی زۆر درێژ نەبوو، ڕێژیمی شا شەخسی هاوڕێ یۆسفی بە دوژمنێکی گۆلنەدەر و پڕ لە مەترسی دادەنا بۆیە دیسانەکە لە ساڵی ١٣٣٧ گیرا و ئەم جارە بە تاوانی ئەندامەتی و مەسئوولیەت لە حیزبی دێموکڕاتی کوردستان دا، لە لایەن دادگای نیزامییەوە بە ئێعدام مەحکووم کرا.

ئیعترازی بەرینی بیروڕای گشتی جیهانی ڕێژیمی وا ناچار بە پاشەکشە کرد و پاش ساڵێک حوکمی ئێعدامی گۆڕی و کردی بە حەپسی ئەبەد، هاوڕێ یۆسفی نۆزدە ساڵی دیکەش لە زیندان مایەوە و تەنیا لە نەتیجەی خەباتی حیزبی ئێمە دا و بە یارمەتی ڕێکخراوەکانی نێو نەتەوایەتی بە تایبەتی ئامێستی، لە سەرەتای ساڵی ١٣٥٦ دا لە زیندان ئازاد کرا. بەم جۆرە کاک عەزیز لە سەریەک، چواریەکی چەرخێک واتە نیوەی تەمەنی خۆی لە زیندان بە سەر برد.

هاوڕێ یۆسفی لە ماوەیە بیست و پێنج ساڵ زیندانی کێشان دا هەرگیز سەری بۆ ڕێژیمی شا دا نەنواند، . ئیمان و بڕوای هاوڕێمان بە هێزی لەبن نەهاتووی گەل و ئامانجەکانی، بۆ هەمووان نموونە بوو.

پاش بەربوونی لە زیندان هاوڕێ یۆسفی لە لایەن جیرەخوارانی ساواکەوە بەردەوام ئابلۆقە درابوو. لە زۆر جێگاوە پێشنیاری کاریان بۆ کرد بەڵام ڕێژیم هەمێشە کۆسپی بۆ هێنایە پێش و تەنانەت نەیهێشت شرکەتە تایبەتیەکانیش کارێکی پێ بسپێرن.

خەڵکی کوردستان بە گشتی و خەڵکی مەهاباد بە تایبەتی لە ماوەی ئەو یەکساڵە دا کە کاک عەزیز ئازاد بوو وەک ڕۆڵەیەکی بەنرخ و خەباتکەر پێشوازیان لێکرد و ڕێزیان بۆ دانا.

پاش مردنی پتر لە دە هەزار کەس لە ئاشتنی مەیتەکەی دا بەشداریان کرد. بەم جۆرە خەڵکی کوردستان لە کانگای دڵەوە ڕێزیان دانا بۆ ڕۆڵەی لێوەشاوەی خۆیان، بۆ خەباتی دوور و درێژی، بۆ لەخۆ بووردنی لە ڕێگای گەل، بۆ حیزبەکەی حیزبی دێموکڕاتی کوردستان.

بە کۆچی دوایی هاوڕێ یۆسفی، ئینسانێکی بەنرخ، خەباتکەرێکی شلگێر و کۆل نەدەر، هاوڕێیەکی ئازا و لە خۆبووردوومان لە دەست دا. ئێمە لە هەموو خەباتکەرانی ڕێگای ئازادی، لە هەموو ئەندامانی حیزب و خەڵکی کوردستان و کەس و کاری هاوڕێ یۆسفی سەرەخۆشی دەکەین و بەڵێنی دەدەین کە خەباتی خۆمان تاگەیشتن بەو ئامانجانەی کە هاوڕێ یۆسفی ژیانی خۆی لە پێناوی دا بێ ئەم لاو ئەو لا قوربانی کرد درێژە پێ بدەین.

ڕێگای هاوڕێ یۆسفی، ڕێگای حیزبی ئێمەیە و هاوڕێمان تا مردن بە ئامانجەکانی حیزب وەفادار ما.

حیزبی ئێمە و گەلی کورد بە تێکرایی هەمیشە بەڕێزەوە بیری هاوڕێ یۆسفی دەکاو و ناوی هاوڕێ مان لە دڵی خەباتکەرانی ڕێگای ئازادی گەلەکەمان دا بۆ هەمیشە زیندوو دەمێنێتەوە، و وەک مەشخەلێکی ڕووناک لە ڕێگای پڕ لە تەنگ و چەلەمە و تارێکی خەباتمان دا ڕێنوینێ مان دەکا'

سڵاو لە گیانی پاکی عەزیز یۆسفی ڕۆڵەی خەباتکەر و بەنرخی گەلی کورد!

بورۆی سیاسی حیزبی دێموکڕاتی کوردستانی ئێران

سەرچاوە :ڕۆژنامەی کوردستان ژمارە : ٥٢ / ریکەوتی/ ١٩ی جۆزەردانی ١٣٥٧ / ٩ی ژوئەنی ١٩٧٨ دووبار تایپ کردنەوە : ڕەحمان نەقشی

کۆچی دوایی کاک عەزیز

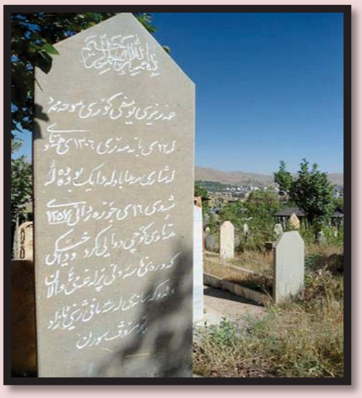

خەبەری مەرگی عەزیز یۆسفی لە بەیانی ڕۆژی ١٦ی جۆزەردان لە تاران بڵاو بووتەوە. نوێنەرانی هێزە پێشکەوتووەکانی ئێران لە تاران، هەروەها کوردستانیانی دانیشتووی تاران ڕوویان لە مەیدانی شەهیاد کرد تا بەر لەوەی تەرمی کاک عەزیز بۆ مەهاباد بەرێ بکرێ بۆ دوا جار ویداعی لە گەڵ بکەن.

هەشت ترومبێل کە نێزیکەی چل کەس دەبوو بەرەو مەهاباد وەرێ کەوتن و سەعاتی چواری بەیانی گەیشتە میاندواو، لە مەهابادەوە خەڵکێکی زۆر بە پێشوازی مەیتەکە بۆ میاندواو هاتبوون و چونکە پۆلیس نەیهێشتبوو بچنە ناوشاری بەرێک و پێکی لە بەر دەروازە ڕاوەستا بوون. لەوانە زۆر کەس لە سەعاتی نۆی شەوی هەتا چواری بەیانی توونی و برسی چاوەروان بوون، ریزی ئەو ترومبێلانە کە تەرمی کاک عەزیزیان بۆ مەهاباد برد لە سێ کیلومێتر زیاتر بوو پۆلیس و لەشکر بە تانگ و زرەپۆشەوە شەقامەکانی مەهاباد، بە تایبەتی پێش شەهرەبانی و ستادی لەشکریان گرتبوو. پاش گەیشتن بە مەهاباد مەیتی کاک عەزیز لە خانەقای نەهری داندرا.

بەیانی سەعاتی نۆی ڕۆژی ١٧ی جۆزەردان مەیتەکە بە هێمنی و بەرێز و بەدەستە گوڵی جوان جوان لەسەر شانەوە بۆ قەبرستانی برا. ئەو ڕۆژە دۆکان و بازار لە مەهاباد داخرا بوو. خەڵک هەموو لە خوێندکار و مامۆستا و بازاری و ژن و پیاو هاتبوون. زۆر کرێکار و وەستا دەبێندرا کە دەستیان لە نێو قور دەرهێنا بوو. هەر بەم جۆرە هاتبوون بۆ سەر قەبران، نوێنەری هەموو شارەکانی کوردستانی ئێران لەسەر قەبری کاک عەزیز حازر بوون.

لە پێش دا مامۆستا شێخ عزالدین [ئیمان جومعە] ی مەهاباد لە گەڵ ئەوە کە پیاوێکی پیرو نەخۆشە بۆ خۆی هاتبوو بۆ سەر قەبری کاک عەزیز، دەستی کرد بە تەلقین دادان بە زمانی کوردی کە بە میکرۆفۆن بڵاو دەکرایەوە پاش تەلقین، ئیمام جومعە گوتی :

کاک عەزیز شەهیدێکە لە سەرەوەی شەهیدان و ڕۆژی قیامەت لە ڕیزی پەێغەمبەران ڕادەوستی چونکە وەک پەێغەمبەران بۆ میللەتی خۆی زەجرو ئەشکەنجەی کێشاوە، لە پاشان قسەکانی بەم شێعری حافظ :

هرگز نمیرد آنکه دلش زنده شد به عشق

ثبت است در جریده عالم دوام ما

بەو نێوە شێعرە پیرەمێرد :

نامرن ئەوانە وا لە دڵی میللەتا دەژین

تەواو کرد. بە دوای ئەو دا یەکێک لە یارانی نیزیکی کاک عەزیز کورتەیەکی لە بارەی ژیانی کاک عەزیز پێشکەش کرد و گوتی :

کاک عەزیز لە باوەشی من دا دوا هەناسەی کێشا. چەند دەقیقە پێش تەواو بوونی لێم پرسی وەسیەتت نیە. گوتی : لە هەموو برا کوردەکان دەخوازم ڕێ و شوێنی من بەر مەدەن و هەتا دەتوانن بۆ سەربەستی و کامەرانی میللەتی کورد تێ بکۆشن.

ئەم قسانە تەئسیرێکی زۆریان دەدڵی ئەو چەند هەزار کەسە کرد کە لە سەر قەبری کاک عەزیز حازر بوون. پاش نیوەڕۆ ڕۆژی ١٧ و هەروەها ڕۆژی ١٨ی مانگ سەرخۆشی لە خانەقا دامەزرێندرا. ڕۆژی سێهەم نیزیکەی ٢٠ هەزار کەس لە خانەقاوە چوون بۆ سەر قەبری کاک عەزیزی. لەماوەی ئەو دوو ڕۆژە دا کێلێکی قەبری زۆر جوان دروست کرا بوو و لەسەر قەبرەکەی داندرا بوو کە بە کوردی بەسەرهاتی کاک عەزیزی لە گەڵ ئەو نێوە شێعرەی پیرە مێرد :

نامرن ئەوانە وا لە دڵی میللەتا دەژین.

لێ نووسرا بوو.

ڕۆژی سێهەم زۆر کەس لەسەر قەبری کاک عەزیز قسەیان کرد کە ئێمە کورتەی قسەکانیان لێرە دا بڵاو دەکەینەوە، یەکێک لە یارانی کاک عەزیز بەرنامەکەی کردەوە و گوتی :

ئەم ئینسانە بەنرخە ئەوڕۆ لە نێو ئێمە دا نیە بەڵام بیرو بروای وی و ئامانجەکانی هەمێشە زیندوو و بەرقەرارن. هەر بەرێز بێ یادی کاک عەزیز خۆشەویست.

بەدوای ئەو دا گوتارێکی کورت لەسەر ژیانی کاک عەزیزی لە دەست چوو خوێندرایەوە.

لەم گوتارە دا کوترا کاک عەزیز دەچوو بەرەوپێش بۆ خەبات، بۆ گەیشتن بە ئامانج بەرەو پێش دەچوو حۆکم درا حۆکمی مەرگ، بەڵام کوا مردن بۆ پالەوانان جێ ترسە. نەخۆشی و قاتی و قری، بێ بەشی لە هەموو مافی ژین ئەوی لە ئارمان و ئامانجی

خۆی دا شل نەکردەوە، هەتا لە دوا ڕۆژەکانی ژیانی دا گوتی :

تەنیا ئاواتم ئەوەیە گەلەکەم بە پێشمەرگەی خۆیانم بزانن.

ئێستا ئەو ناکامە بەشەرەفە و نەبەزە بەداخەوە پێش گەیین بە ئامانج کۆچی دوایی کردوە، هەزاران چاوی پڕ لە پرسیار و هەزاران دڵی زامداری بەجێ هێشت. بێ گومان مەبەستە گەورەکانی دەتوانی ڕێنوێنێکی دیاری و زیندوو بێ و ئاگادارانی خاوەن بیرو بەرە و مافی مرۆ، بەرە و ڕزگاری، بەرە و هەول و خەبات تین بدا. بە تێکرایی بەڵێنی دەدەین ئەی برای لە دەست چوو، ئەی هاوڕێ ڕۆژانی ڕەش لە دەست چووکانی تر، بەڵێنی دەدەین کە بیرتان ئەکەین ... لە ڕۆژی خۆی زۆر لەوە زیاتر ڕێزتان لێ بگرین و پەیامی سەربەستی تان بە بانگەوازیکی دنیاگر بۆ بنێرین. ژیانی قارەمانانەی تۆ ئەوەی سەلماند کە بۆ سەرکەوتن لە ڕێگای ڕزگاری دا تاچەرادەیەک مرۆ دەبێ خۆی بەخت کا... ژیانی نەبەزانەی ئەوەی سەلماند لە بەرامبەر زۆردار و خوێنمژ و جەلاد، چەند دەبێ پتەو و کۆل نەدەر بێن و چۆن بێ وچان بەویژادن هەول بدەین تاسەرکەوین. بەندو زنجیر لەو ماوە دوور و درێژە دا نەیتوانی ئێرادەی ئەو تێک بشکێنێ.

پاش ئەو خوشکێکی دیکە شێعری خوێندەوە :

لە هەموو لایەک ئەورۆ ڕۆڕۆیە

دایکی نیشتمان چاوەری تۆیە

بە دوای ئەوە دا برادەریکی دیکە گوتی :

ڕۆژی هیوای گەلی کورد بوو

ڕۆژی پێ هەڵگوتنی ناوێ

بەجێ نەهێشت سەنگەری خەبات

سەری نەنواند بۆ مەبەستی

خۆی کرد بە قوربانی وڵات

سەری دانا بۆ مەبەستی

لە ماوەی ئەم کۆبوونەوە مەزنە دا زۆر جار خەڵک هەموو پێکەوە هاواریان دەکرد : شەهیدی کوردستانی ڕەفیقی سولەیمانی لە دوایی دا خەڵک چوونە سەر گۆری شەهید سولەیمانی موعینی و لەوێ را بەشێک لە لاوان بە شێعار دان و بە سروودی ئەر ڕەقیب گەرانەوە نێو شەقامەکانی مەهاباد پۆلیس و ژاندارم چەند جار ویستیان پێشی

خۆپیشاندانەکە بگرن بەڵام سەرنەکەوتن.
بەم جۆرە پاش ساڵەها خۆنۆاندنێکی زۆر بەرین پێک هات کە هەموو خەڵکی مەهاباد تێدا بەشدار بوو و بیری رزگاریخوازی و یەکدەنگی خۆی بە جوانی دەرخست و نیشانی دا کە شاری پێشەوا قازی خۆنواندنی زۆر بەرین تر و خەباتی زۆر توندو تیژتر چاوەروان دەکرێ.

سەرچاوە : کوردستانی ژمارە / ٥٢ / ریکەوتی / مانگی پووشپەڕی ١٣٥٧ / ژووئیەی ١٩٧٨ ، دووبار تایپ کردنەوە : رەحمان نەقشی

عەزیز یووسفی نموونەی رووناکبیرێکی شۆڕشگێر

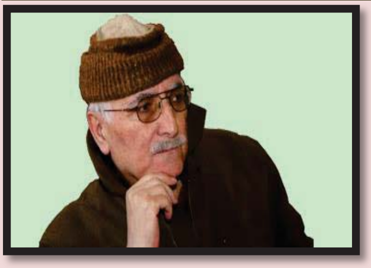

به بۆنەی ٢٢ساڵەی کۆچی دوایی یەوە

فەتتاح کاویان

کاک عەزیزی یووسفی لە ساڵی ١٣٠٥ی هەتاوی لە گەڕەکی رزگەییانی مەهاباد و لە بنەماڵەییەکی مام ناوەندی دا لە دایک بووە، سەردەمی منداڵیی خۆی، هەروەک هەموو منداڵە کوردێکی ئەو سەردەمە تێپەر کردو دەورەی سەرەتایی خوێندنی تەواو کرد، هەر لە یەکەم ساڵی خوێندنی دەبیرستان دا بوو کە رێژیمی پاشایەتی لە موکریان نەماو، بەرێوەبردنی شاری مەهاباد بە شوورایەک ئەسپێردرا کە سەرۆکەکەی قازی محەممەد بوو کە ئێستا نە کۆماری کوردستان دامەزرا بوو، و نە ئەو شەهیدە مەزنە ببوو بە سەرکۆمار.
کاتێک کە رێکخراوی لاوانی کوردستان پێک هات کاک عەزیز و زۆر لە هەواڵەکانی بوون بە ئەندامی ئەو رێکخراوو و زۆر چالاکانە هەڵ دەسووران.
دوای جوانەمەرگ بوونی کۆماری کوردستان و شەهید کرانی پێشەوا و هاورێکانی، زۆر کەس دووچاری نامومیدی ببوون، بەڵام کەم نەبوون ئەو رۆڵە بە ئەمەگانەی گەلەکەمان کە هەر زۆر زوو بۆ هەستاندنەوە سەرپێی حیزبی دێموکڕاتی کوردستان ئازایانە وەخۆ کەوتنەوە. کاک عەزیز یەکێک لەو رۆڵە بە ئەمەگانەی گەلەکەمان بوو.
لە ساڵی ١٣٢٧ دا پۆلیسی شا، کە لە هەلسوورانی کاک عەزیز و هاورێکانی دردۆنگ و بە گومان بوو ژمارەیەکی لێ گرتن و دادگایی کردن، کاک عەزیز یەکێک لەوان بوو.

کاک عەزیز دوای ئازاد بوونی لە زیندانی تەوریز و گەرانەوەی بۆ مەهاباد، سەر لە نوێ کار و تێکۆشانی سیاسیی خۆی دەست پێکردەوە و، ئەمەش هاوکات بوو دەگەڵ پەرە ئەستاندنی بزووتنەوەی میللی دێموکراتیکی خەڵکی ئێران لە ژێر رێبەرایەتیی [جبهە، ملی] و بەسەرۆکایەتیی دوکتور محەممەدی موسەدیق.

پاش کودیتای شا لە دژی حکوومەتی دوکتور مەسەدیق، کاک عەزیز بە نهێنی تێکۆشانی خۆی درێژە پێ دا، بەڵام سەر لە نوێ گیرایەوە و بە زیندان مەحکووم کرایەوە، دوای چەند ساڵ زیندانی بوون لە ساڵی ١٣٣٥ ئازاد کراو جوو بۆ تاران لە شیرکەتێکی غەیرە دەوڵەتی دامەزرا.

لە سەرەتای ساڵی ١٣٣٧ دا کاک عەزیز بەمەبەستی کاری حیزبی لە تارانەوە بەرە و کوردستانی عێراق وەرێ کەوت، بەڵام لە گوندی باڵانیشی نزیک ورمێ گیرا. لە کاتی دسگیر بوونی دا چەند بەڵگەیەکی حیزبی کە لە گیرفانی دا بووە بە دەستەوەی نەدان و لە ژێر لیدان و کوتانی چەکدارەکانی رێژیم دا، هەمووی خواردن.

جوامیری و ئازایەتیی کاک عەزیز بەرادەیەک بوو کە لە ماوەی ١٦ مانگ رەبەق دا کە لە زیندان دا مابۆوە، سەرەڕای ئەوەی کە لەو ماوەیە دا بە نیوبر ئەشکەنجە دەکرا، هیچ شتێکی نەدرکاندو ناوی هیچ کام لەو کەسانەی نەبرد کە لە بواری حیزبایەتی دا پێوەندی یان دەگەڵی هەبوو. بەڵام کاتێک لە مانگی خەزەڵوەری ١٣٣٨ دا دوو – سێ کەس لە کادرەکانی حیزبی لە کوردستانی ئێران گیران و رێکخراوەکانی حیزب لە هەموو شارەکانی کوردستان لە سنەوە هەتا ورمێ ئاشکرا بوون و ئەندامەکانیان بەدەستی ساواک گیران و لە [قزل قلعە] خرانە بەندیخانەوە، دەکرێ بڵێین هیچ شتێکی نهێنی نەمابۆوە، کاک عەزیزیش ناچار بوو چالاکی یە حیزبی یەکانی بدرکێنێ.(*)

لە دادگای نیزامی [بدوی] (سەرەتایی) دا کاک عەزیز و دوو کەس لە ئەندامانی رێبەری و کادریکی نهێنی حیزب بە مەرگ مەحکووم کران لە دادگای [تجدید نظر] مەحکوومییەتی کادرەکە کرا بە زیندانی ئەبەد. بەڵام بەرێوەبردنی حوکمی مەرگ کە دەبوو ئەوپەرەکەی دوای قبووڵ نەکردنی داوای [استتناف]ی ئەو سێ کەسە بەرێوە چووبا و هەر سێکیان ئێعدام کرابان، رێژیمی شا هەروا دەستی راگرت و بەرێوەبردنی ئە حوکمانەی وەدوا خست هۆیەکەشی ئەوە بوو کە شا لە دەنگدانەوەی کوشتنی ئەو کەسانە لە نیو کۆمەڵانی خەڵکی کورد دا دەترسا. بیجگە لەوەش هەم خوالیخۆشبوو مەلا مستەفا بارزانی و، هەم وەزیری فەرهەنگی ئەو کاتی فەرانسە، ئاندرێ مالیرو، کە

کورد ناسیکی مەزن بوو، داوای بەخشینیان بۆ کردن، لە ئاکام دا، دوای چوار مانگان بەو سێ کەسەیان ڕاگەیاند کە شا لێ یان خۆش بووە و، حوکمەکەیان شکاوە و کراوە بە زیندانی ئەبەدە.

کاتێک هاتن ئەو هەواڵەیان ڕاگەیاند، کاک عەزیز گوتی : [ئەگەر بەخشین و لیبووردنیک لە گۆڕێ بێ، ئەوە ئێمەین کە دبێ لە تاوانی ئەو جینایەتکارانە خۆش بین کە هەرگیز لێ یان خۆش نابێن.]

هاوڕێی نەمرعەزیز یووسفی لە کونفرانسی یەکەمی حیزب دا [بەهاری١٣٣٤] بە ئەندامی کۆمیتەی بەڕێوەبەری حیزب هەڵبژێردرا لە کۆنگرەی دووهەمی حیزبیش دا [سەرماوەزی ١٣٤٣] لە حاڵێک دا لە زیندان بوو، بە شێوەیەکی غیابی، بە ئەندامی کۆمیتەی ناوەندی حیزب هەڵبژێردرایەوە.

بەم جۆرە کاک عەزیز هەتا ساڵی ١٣٥٦ لە زیندان دا مایەوە و سەرئەنجام بە هەوڵ و کوششی رێکخراوە مرۆڤدۆستەکانی جیهان – لەو پێناوە دا دوکتور قاسملووی شەهید نەخشێکی زۆر باشی هەبوو لە زیندان ئازاد کراو زۆری پێ نەچوو کە بەهۆی نەخۆشیی دڵ لە ١٥ی جۆزەردانی ١٣٥٧ ، لە تاران دڵی پڕ ئاواتی بۆ هەمیشە لە لێدان کەوت.

شایانی باسە، کە نەخۆشیی دڵی کاک عەزیز زیاتر بە هۆی ئیشی گورچیلەکانی تووشی بوو، ئیش و ئازارێک کە لە سەرانسەری ماوەی ئاخرین دەورەی زیندانی بوونی دەگەڵی بووە، ئەویش بە هۆی ئەشکەنجەوە لیی پەیدا بوو.

هێنانەوەی تەرمی پیرۆزی کاک عەزیز بۆ مەهاباد یەکێک لەو ڕووداوە گرنگانەیە کە لە کەم شاریک دا بینراون. چونکە خەڵکێکی ئەوەندە زۆر بۆ پێشوازی لە تەرمەکەی – بەشێک هەتا مەراغە و بەشێک هەتا میاندواو بەرەوپیری چوو بوون کە ماشینەکانیان زیاتر لە ١٠ کیلومیتران جاددەیان گرتبوو . لە ڕێورەسمی بە خاک ئەسپاردنی لە گۆرستانی ئەسحابەی سپی دا، حەشیمەتێکی ئەوەندە زۆر کۆبۆوە کە ڕێی ڕیداری نەبوو، دیارە بەشێکی بەرچاوی ئەو حەشیمەتە خەڵکی شارەکانی کوردستان هەر لە کرماشان و سنەو بگرە هەتا ورمێ و سەلماس بوون ژمارەیەکی زۆریشیان تورکی ئازەربایجانی دەگەڵ بوون کە کاک عەزیزیان دەناسێ.

هەروەک نووسەری شۆڕشگێر و بە ناوبانگی تورک [صمد بهرنگی] [گوتوویەتی بۆم گرنگ نیە لە کوێ کەنگی دەمرم، گرنگ ئەوەیە کە مردنەکەم چ شوێنەوارێک لەسەر ژیانی ئەوانی دیکە دادەنی. مردنی کاک عەزیزیش بوو بە هۆی هەژاندنی هەستی

تووڕەیی و بیزاریی خەڵکی بەشدار لە ڕێورەسمەکەدا و، لە پڕ لە هەموو لایەکەوە دەنگی دروشم دانی ئەو خەڵکە بەرز بۆوە و، بەرەنگاریی دەگەڵ هێزەکانی پۆلیس و ساواک دەستی پێی کرد کە هەتا ئێوارە درەنگانیک هەروا درێژەی هەبوو. ئەوەش لە ڕاستی دا یەکەم تەقینەوەی رق و قینی خەڵک بوو لە کوردستانی ئێران کە پاش راپەرینی خەڵک لە شارەکانی قووم و تەوریز سەری هەڵدا بوو.

سەبارەت بە کەسایەتی کاک عەزیز – بە شایەدیی هەموو ئەو کەسانە کە لە زیندانەکانی شا و لە دەرەوەی زیندانیش لیی نزیک بوون، دەبێ بڵێم کە بیجگە لە ئازایەتی یەکەی کە لە ئیمان بەریبازەکەیەوە سەرچاوەی گرتبوو یەکجار دڵ ئاوالەو بەخشەندە با سەواد و لە نووسین دا خەت خۆش و بەتوانا، بێ دەعیە و بێ هەوا داوین پاک و راستگۆو [رک و راست] بوو.

یادی کاک عەزیز و هەموو رێبوارانی شەهیدانی رێگای ئازادیی گەلی بەشخوراو دابەشکراومان پیرۆز بێ

---

* ئاماژە کردن بۆ ئەم راستی یە دەتوانی تا رادەیەک ئازایەتی و خۆڕاگری کاک عەزیز لە بەرامبەر ئەشکەنجەکەرانی ساواک دا نیشان بدا لەساڵەکانی دەیەی ١٣٤٠ دا [استواریکی] ئەرتەش بە ناو سانی دەستە راست و هەمە کارەی سپهبد تەیمووری بەختیار سەرۆکی ساواک و بەرپرسی زیندانی [قزل قلعە] بوو. سانی هەر چەند بەتەواوی لە خزمەت رێژیمی پاشایەتی دا بوو. بەڵام پیاویکی جوانمیر و بە دڵ و دەروون بوو زۆری قین ئەم زیندانی یانە بوو کە ترسەنۆک بوون و لە ژێر ئەشکەنجە دا خۆیان رانەدەگرت و هەرچی بیانزانیابا دەیاندرکاند. سانی زۆر جاران بەسەر ئەو جۆرە کەسانەی دا دەگۆراندو بە فارسی پێی دەگوت [سەگ باب] ئەتۆش ناوی خۆت ناوە شۆڕشگیر؟ لێرە پیاوی وەک خوسرەوی رۆزبەی لێ گیراوە ئەگەر پیاوی ئەو جۆرە کارانە نەبووی چت بەو کارانە دا بوو " بەڵام هەر ئەو [استوار] سانی یە ئەو پەری رێزی لە کاک عەزیز دەگرت و هەر کات یەکێک لە زیندانی یەکان داخوازی یەکی هەبا کە جێ بە جێ کردنی بۆ سانی دژوار با. سویندی دەخوارد کە نابێ سویندەکەشی هەمیشە بەسەری کاک عەزیزی بوو. چونکە هەروەک پێشتریش باسم کرد. کاک عەزیز ماوەیەی ١٦ مانگان لە ژێر ئەشکەنجە و ئازار دا خۆی راگرت بوو و هیچ شتێکی نەدرکاند بوو بەڵام دەکرێ بڵێن هەموو جاریش کاک عەزیز داخوازەکانی زیندانی یەکانی پێ جێ بە

جێ دەکرد.

سەرچاوە : کوردستانی ژمارە ٣١٣ / ریکەوتی / ٢١ی جۆزەردانی ١٣٨٠ / ١ی ژوئەنی ٢٠٠١ ، دووبار تایپ کردنەوە : رەحمان نەقشی

کاک عەزیز یوسفی

جەلیل گادانی

کاک عەزیز یوسفی ئەندامی کۆمیتەی ناوەندی حیزب دوای نزیک بە ٢٥ ساڵ لە بەند دا بوون کە دواجار ١٩ ساڵی تەواو لە بەندیخانەکانی شا دا مابووەوە، تووشی نەخۆشی ببوو و لە ساڵی ١٣٥٦ لە بەندیخانە رزگار ببوو، بەداخەوە لە ١٤ی جۆزەردانی ١٣٥٧ لە تاران فووتی کرد. لەسەر پێشنیازی جەلیل گادانی و چەند هاوڕێی دیکەی حیزبی تەرمەکەی براوە بۆ مەهاباد، بەڵام تەرمەکەی هەر لە تاران کە وەدەرکەوت. لە لایەن جەماوەرێکی زۆرەوە بەدرەقە کراو لە مەیدانی شەهیادی ئەو کات کاک سارم الدین سادق وەزیری بە فەرمایشە جوانەکانی دڵی عالەمی هەژاند. بە پێچەوانەی تێبینی ئەمنییەتی بەرپرسانی رێژیم جادە و شەقامەکانی میاندواو و مەهاباد پڕ لە پۆلیس کرا بوون . بەڵام سەرەڕای ئەوەش رێ و رەسمەکە جۆرێک رێکخرا کە بە هەزاران کەس لە رێ و رەسمی بە خاک سپاردنی دا بە رێپێوان بەشدار بوون. لە گۆڕستان جەلیل گادانی وێڕای باسێکی کورت لەسەر ژیانی تێکۆشەر عەزیز یوسفی و سوپاس لە جەماوەری دڵسۆزی شاری پێشەوا قازی، داوای لە مامۆستا شێخ عیزەدین کرد بە کوردی و بە لەباری تەڵقێنی بدا. ئەویش تەئسیری تایبەتی خۆی دانا.

سەرخۆشییەکی سێ رۆژی زۆر قەرباڵغ و سیاسی لە خانەقای نەهرێ بۆ داندرا، رۆژی سێهەم بە پێچەوانەی هەڕەشەی ساواک زیاتر لە بیست هەزار کەس کە لە زۆربەی شوێنەکانی کوردستانیش راهاتبوون. رێپێوان لە شوێنی سەرەخۆشی را تا سەر گڵکۆکەی دەستی پێکرد. لەم رێ و رەسمە دا چەند کەس بەهەستی خاوێن و نێوەرۆکی سیاسییەوە قسەیان کرد کە بریتی بوون لە:

١- کاک جەلیل گادانی

٢- حەوسەت دەبباغی

٣- فەوزیە جەوانمەرد

٤- موهەندیس سلێمان تیکان تەپە.

شوێنەوای ئەم ڕێ و ڕەسم و قسانە بەرادەیەک بوو کە خەڵک لە گەرانەوە دا چوونە سەر گڵکۆی شەهیدان سلێمان موعینی و مەلا مەحموودی زەنگەنە. لەویش لە لایەن کاک عومەر قازییەوە چەند قسە و دروشمێک گوترا. جەماوەر کە هاتنە سەرشەقام، دەستیان بە دروشم دان دژی ڕێژیم کرد و بوو بە خۆپیشاندان.

ئەو کارانەی لە پێوەندی لە گەڵ فووتی کاک عەزیز یوسفی دا بەو شێوەی باس کرا و لە پێشدا هاتنە گۆڕێ، یەکەم خۆپیشاندانی کوردستان لەم فەترەیە دا بوو.

ساواک بە دوای ئەم خۆپیشاندانانە دا لە ماوەی دوو ڕۆژ دا نزیکەی چل کەسی لە خەڵکی مەهاباد گرت، هێندیک وەک خەلیل گادانی و حەسەن ماوەرانییان لە تارانەوە هێناوە. هێندێک لەم کەسانەی لەسەر ئەو ڕووداوە گێران و لە بیرماوەن :

خەلیل گادانی، جەلیل گادانی ، محەممەد گادانی ، عومەر قازی ، سەید حەسەن هاشمی ، سەید محەممەد نیزامی ، عومەر شێخ محەممەدی ، حەسەن ماوەرانی ، قادر ماوەرانی، عەزیم موەفەقی ، پۆلا نانەوازادە ، کەریم ئەفسەر دلێر ، قاسم سوڵتانی ، حوسێن وەستا جەلیل ، وشیار ئیمامی ، سیامەند موعینی ، حوسین بەخشی ، سەعید کوێستانی ، مەلا سادق سەید خدر ، خوسرەو مێعمارئازەر ، تەها کەرباسی ، حەوسەت دەبباغی ، قاسم چیرە ، محەممەد ئەمین چیرە ، ئیبراهیم شێخانی ، خوسرەو خوسرەوی ، و عەبدوڵڵا گادانی .

سەرچاوە : کتیبی ٥٠ ساڵ خەبات نووسینی بەڕێز کاک جەلیل گادانی، دووبار تایپ کردنەوە : ڕەحمان نەقشی

خەباتکاری گەورە، نەمر عەزیز یۆسفی لە دەلاقەی وتووێژێکی نێو بەندیخانەوە

برایم قەززاق

ئەگەر لە باشووری ئەفریقا " نێلسۆن ماندێلا "مان هەیە کە لە پێناوی خەبات بۆ ئازادی دا ٢٧ ساڵ لەتەمەنی خۆی لە بەندیخانەدا تێپەڕکردوە لە نێو ئێمەی کوردیش دا کەسایەتییەکی وەک نەمر عەزیز یۆسفی ئەندامی کۆمیتەی ناوەندیی حیزبی دیموکراتی کوردستانمان هەیە کە پتر لە ساڵی تەمەنی خۆی لە زیندان دا بە سەر برد و بووە مایەی شانازیی نەتەوە ٢٥

بەشـخوراوەکەیەتی. ئـەو مرۆڤـە لــە خـۆبردووە و ئـەو تێکۆشـەرە سیاسـییە روونـاکبیرە، شــایانی ئەوەیــە بــە نەسـلەکانی ئــەمڕۆی کوردســتان بناسـێندرێ و بــە تایبــەتی و بــەو جۆرەی شایانی گەورەیی ئەو کەسایەتییە، ئاوڕی لێ بدرێتەوە.

ئەو تێکۆشـەرە خۆشـی بە خـۆ نەدیـوە لە ساڵەکانی ١٣٣٠بەولا وە سێ (٣) جـاران زینـدانی دەکـرێ. تـا دوایـن جـار بـۆ مـاوەی نزیـک ٢٠سـاڵ لە زینـدانەکانی ئێـران دا راگیـراوە و هاوکـات خۆشـی بە وەرگێڕانـی چەنـد کتێبـی بـاش مانـدوو کـردوە. کـاک عەزیـز ئەو قارەمـانە ورە پـۆڵایینە کە پاشـی زیـاتر لە ٢٥ سـاڵ لە بەنـدیخانەکانی پەهلـەوی دا زینـدانی کرابـوو، شـای ئێرانـی بـە چـۆک دا هێنـا و ئـازاد کـراو، بـەڵام تەمـەنی دوای هاتنـەدەر لـە زینـدانی بـە داخـەوە زۆر کـورت بـوو. بە هـۆی کاریگـەریی ئـەو نەخۆشـییانەی لـە مـاوەی ٢٥ سـاڵ دیلـی دا تووشـی ببـوو، چەنـد مانـگ دوای هاتنـەدەر لـە زینـدان، لـە ١٦ی جـۆزەردانی ١٣٥٧ کـۆچی دوایـی کـرد. ڕێورەسـمی بەخاکسـپاردن و پرسـەی ئـەو نـەمرە، بـوو بـە گـەورەترین و حەماسـیترین کۆبوونـەوەی جـەماوەریی خـەڵک دژی ڕێژیمـی پاشـایەتی کـە دوای جووڵانەوەی نیشتمانیی سەردەمی موسەددیق، نموونەی نەدیترابوو.

لەم وتـووێژەی خـوارەوە دا کـاک عەزیـز زۆر قارەمانـانە وڵامـی ئەو هەواڵنێـرە بـەلژیکی یە دەداتەوە کـە لـە زینـدان دا چۆتـە سـەردانی و دەسـەڵاتی پاشـایەتی تۆمەتبـار دەکـا کە بـێ گونـاح دەستبەسـەری کـردوە. بە هـۆی ئەوە کە ئەم وتـووێژە گرنگیـی خـۆی هەیـە، پێمـان بـاش بـوو جـارێکی دیکە و بە بـۆنەی ٣٥ سـاڵەی کـۆچی دوایـی کـاک عەزیـز بکەوێـتە بەر دەسـتی خـوێنەرانی ڕۆژنـامەی "کوردسـتان" و هەمـوو تێکۆشـەران و خەمخـۆرانی کـورد بـا لە ئاگاداری گۆشەیەک لە ژیان و خەباتی ئەو کەسایەتییە خەباتگێڕە بن.

ئەم وتووێژە لە ڕۆژنامەی "کوردستان "ژمارە ٤٦ ، ساڵی ١٣٥٥ وەر گیراوە

برایم قەززاق – ئاڵمان

عەزیزی یۆسفی ڕێژیمی شا ریسوا دەکا

وتـووێژی ڕۆژنامەنووسـی بـەلژیکی تووسـەن دەگـەڵ کـاک عـەزیز یۆسـفی تووسـەن: ئاغـای یۆسفی! هـۆی ئـەو چـاو پێکەوتنـە ئەوەیـە کـە لـە بـەلژیک کەسـانێک هـەن عەلاقـەیان بـە چارەنووسـی ئێـوە هەیـە بـە تایبـەت پرۆفسـۆر لووشـار لـە دانشگای بروکسـێل، کـە چەنـد جار حەولێ داوە پێوەندیتان پێوە بکات.

یۆسفی : مـن دەگـەڵ نـاوی پرۆفسـۆر لووشـار ئـەوە بـۆ یەکـەمین جـارە ناسـیاوی پەیـدا دەکەم. ئەوان سەرۆکی کام لێژنەن کە چارەنووسی من بۆ وان ئەوەندە گرینگە؟

تووسـەن: ئـەوان لـە دنیـادا لـە بیـری ٣ زینـدانیی سیاسـی دان و چارەنووسـی وانیـان بـۆ گرینگە، کە یەکێک لەو ٣ کەسە ئێوەن.

یۆسفی : بـەڵی زۆر باشـە، فـەرموون کـەوابوو هـەر پرسیارێکی هەتانـە فـەرموون بـا وڵامتـان دەمەوە.

تووسەن: بۆ لە ساڵی ١٩٥٨ (١٣٣٧) بۆ جاری ئاخر گیران؟

یۆسفی : لـە سـاڵی ١٣٣٧ بـە هـۆی ئەنـدام بـوون لـە نـاو حیزبـی دێمـۆکراتی کوردستان گیـرام و هـەر وەهـا لـە پێشـیش جارێـک ٤ سـاڵ و جـارێکی دیکـەش بـۆ ٢ سـاڵ هـەر بـەو تۆمەتـە زینـدانی بـووم. لـە ڕاسـتیدا ئـەوە ٢٥ سـاڵە بـە تۆمـەتی ئەنـدام بـوون لـە حیزبـی دێمـۆکراتی کوردستان زیندانیم .

تووسـەن: لـە سـاڵی ١٣٣٧ (١٩٥٨) هـەر کـە گیـران بـە دەسـتی مـەئموورانی سـازمانی ئەمنییەت کەوتنە بەرلێپرسینەوە، ئایا ئاکاریان خراپ بوو؟ ئەشکەنجەیان کردن؟

یۆسفی : بەڵێ ئەشـکەنجەیان کـردم، شـەلاقیان لـێ دام و هـەروەها دەسـبەندی قـەپانیان لـێ دام و هـەروەهـا بەردیشـیان پێـوە هـەڵ داوەسـی، ئـەو کارانـەیان چەنـدەها جـا ر دووپاتـە کردۆتەوە.

تووسەن : ئایا لەو دەمەوە دیسان ئەشکەنجە کراوییەوە؟

یۆسفی : ناچونکە تاوانێکی سیاسیی تازە وەپاڵ من نەدراوە ئەشکەنجە نەدراوم.

تووسەن : لە کاتی پێراگەیشتن لە دادگادا ئیعتیرافت کرد کە تاوانباری؟

یۆسفی : من ئیعتیـرافم نـەکرد کـە ئەنـدامی حیـزبم بـەڵام دوو بەنـدی قانوونیـان بـۆ مـن لەبـەر چـاو گـرت کـە یـەکیان بەنـدی ٣١٧ یـە کـە دوو بەشـە و تێـی دا باسـی هانـدانی خـەڵک بـۆ چـەک هەڵگرتن دەکرێ و لە بەشی دووهەمیشی دا باسی نیازی کوشتنی شا هاتوە. لە مەر

یەکەمینیان کە بریتی‌یە لە هاندانی خەڵک بۆ چەک هەڵ گرتن، کاتێک ئێمەیان گرت ١٥٠ کەس بووین بەڵام لە لای هیچکامێکمان چەکیان نەدۆزییەوە و خەباتەکەی ئێمە خەباتی چەکدار و بە زۆر نەبووە و خەباتی سیاسی بێ وەکارهێنانی زۆر بووە و بەم پێیە بە نەبوونی چەک و خەباتی بە تۆبزی نەکردن ئەو بەشەی بەندی ٣١٧ نەدەبوو لە مەڕ من دەکار بکرێ و بەشی دووهەمیشی کە بریتی یە نیازی کوشتنی شاو دەبێ بڵێم ئێمە لە مەهاباد بووین کە ناوەندی تێکۆشان و نفووزی حیزبی دیمۆکراتی کوردستانە و لەوێش ئێمە مووشەکمان نەبوو کە بیکەین بە ئامرازی کوشتنی شا، کە وابوو هیچ کامێک لەم دوو بەشەی ئەو بەندە لەمەڕ من ناگونجێ. بەندێکی دیکە کە بە گوێرەی ئەو من تاوانبار کرام بەشێکی بەندی شەستە کە باسی جونحە و جینایەتە کە بۆ پێکهێنانی حیزبێک بە ئامانجی ئیشتراکی‌یەوە دەکار دەکرێ. ئەگەر وای دانێین کە من دامەزرێنەری حیزبێکی واش بووبم بە گوێرەی ئەو بەندە من دەبوو بە دە ساڵ زیندان مەحکووم کرا بام. چونکە تاوانەکە دووپاتە کراوەتەوە با پێنج ساڵیشی لێ زیاد کرێ لە سەر یەک دەکا پازدە ساڵ، بەڵام ئێستا من ئەوە ١٩ ساڵە لە بەندیخانە دام. بەندی ٣١٧ لەمەڕ من نە دەگونجا و هەر لە بنەڕەتەوە نەدەبوو مەحکووم بە مەرگ کرابام و لەمەڕ بەندەکەی دیکەش هەروەک کوتم من ئەگەر دامەزرێنەریش بووبام دیسان دەبوو بە ١٥ ساڵ زیندان مەحکووم کرا بام نەک بە ئێعدام .

تووسەن : ئایا لە داگا وەکیلت هەبوو؟

یۆسفی : وەکیلی تەسخیریم هەبوو .

تووسەن : دوای ئەوەی بە مەرگ مەحکووم کرای دەسبەجێ ئەو حوکمە هەڵوەشاوە و کرا بە بەزیندانی ئەبەد؟

یۆسفی : نەخێر دوای سێزدە مانگ دەرەجەیەکیان کەم کردەوە.

تووسەن : دادگاکەت لە تاران بوو؟

یۆسفی : بەڵێ لە تاران بوو.

تووسەن : لەو کاتەوە کە مەحکووم کراوی لە کام زیندان بووی؟

یۆسفی : لە سەرەتای گیرانم دا ١٨ مانگان لە " قزل قەلعە " بووم، پاشان بردیانم بۆ زیندانی "قەسر" ، دوایە ماوەی هەشت ساڵ تەبعیدیان کردم بۆ زیندانی "بورازجان" و سەرەرای ئەوە جارێک شا دەستووری دا کە زیندانییە سیاسی یەکان لە "بورازجان"ڕا بنێرنەوە شوێنی خۆش ئاو و هەوا هێندێکیان ناردن بەڵام منیان هەر لە "بورازجان" ڕاگرت و ئەم ماوەیە هەشت ساڵی خایاند. هەتاکوو سەرای نیزامی هاتە وێ و من شکایەتم کرد و ئەوانیش فەرمانیان دا و لە "بورازجانەوە" بۆ زیندانی " بابوول " تەبعید کرام، سێ ساڵیش لە زیندانی "بابوول"دا بووم .

تووسەن : کەوا بوو لە ماوەی ئەم هەشت ساڵەدا کە لە زیندانی بورازجان دا بووی هەلومەرجی زیندانەکە لەوێ بە تایبەتی لە باری ئاو و هەواوە زۆر ناخۆش بوو؟

یۆسفی : دیارە.

تووسەن : چەند لە "بابوول" مایەوە؟

یۆسفی : سێ ساڵ.

تووسەن: ئەدی پاشان؟

یۆسفی :پاشان ڕاگوێزرام بۆ زیندانی "قەسر"

تووسەن : ئێستا چ ماوەیەکە لە زیندانی "ئێوین"ی؟

یۆسفی : لە نەتیجەی شکایەتێکی کە کردم ... سێ نامەم بۆ دادستانی نیزامی و سەرۆکی سازمانی ئەمنییەت و سەرۆکی زیندانی "قەسر" نووسی، منیان بردە "کۆمیتە" و لەوێوە هێناویانمە ئێرە.

تووسەن : بۆ شکایەتت کرد؟ ئایا هەلومەرجی زیندان ناخۆش بوو؟

یۆسفی : هەلومەرج نا ، ئاکاری زیندانەوانەکان خراپ بوو سووکایەتیان بە زیندانی دە کرد.

تووسەن : لە کەنگێوە لە زیندانی "ئێوین" ی؟

یۆسفی : ماوەی ٨ مانگە لێرەم.

تووسەن : لێرە هەل و مەرجی زیندان چۆنە؟

یۆسفی : لێرە زیندانەوانەکان سووکایەتی بە زیندانی ناکەن.

تووسەن : دەکرێ باسی چێشت و خواردەمەنیی زیندانمان بۆ بکەی؟

یۆسفی : بەگشتی زیندان چەشنە خواردنێکی هەیە کە بە هەموانی دەدەن.

تووسەن : تۆ نەخۆشیی گورچیلەت هەیە ئایا چێشتی زیندان لە نەخۆشیەکەتدا تەئسیری هەیە؟

یۆسفی : تەنیا سوێر بوونەکەی تەئسیری هەیە چونکوو خوێ یەکەی دەنیشێ و بەرد ساز دەکا هەروەها دەبێ بڵێم ئاوی خواردنەوەی ئێرە قسڵی دەگەڵە و ئەوەش لە نەخۆشی یەکەی من دا وەنەبێ بێ تەئسیر بێ.

تووسەن : ئایا تاکوو ئێستا پزیشک سەری لێ داوی؟

یۆسفی : بەڵێ پزیشک هاتۆتە لام نەخۆشی یەکەم ژانی زۆر نییە بەڵام گورچیلەکانم خیز هەڵدێنێ.

تووسەن : کاتی خۆت چۆن ڕادەبوێری؟

یۆسفی : هەتا ئەو کاتەی لە زیندانی "قەسر" بووم دەرەتانی ئەوەم هەبوو کتێب لە زمانی ئینگلیزییەوە وەربگێرم کە یەکێکیشان بە ناوی "سرزمین کف" چاپ کراوە و لەو دوایيانەش دا کتێبێکی دیکەم بە ناوی "گوڵی زێرین" نووسراوی پاستۆوسکی، وەرگێراوە کە لە پشکنینی زیندان دا دەستی بەسەردا گیراوە .

تووسەن : لێرە چ دەکەی؟

یۆسفی : هیچ، دەی گوزەرێنم. ئەو ڕۆژنامە و گۆوارانەی لە زیندان دا بڵاوی دەکەنەوە دەیخوێنمەوە.

تووسەن : کەوا بوو لێرە کار ناکەی؟

یۆسفی : نا بە هیچ چەشنێک.

تووسەن : کەنگێ بە ئێوەیان ڕاگەیاند کە من دەمەوێ بت بینم؟

یۆسفی : هەر ئەو کاتەی هێنایانمە ئێرە و کوتیان کاربەدەستێکی دەرەوە هاتووە و دەیەوێ چاوی پێت بکەوێ و قسەت لەگەڵ بکا.

تووسەن : ئایا یەکەم جارە کە ڕۆژنامە نووسێکی بێگانە دەبینی؟

یۆسفی : بەڵێ ئەوە یەکەم جارە.

تووسەن : ئایا خزم و کەس و کارت هەیە؟

یۆسفی : برایەک و دوو خوشکم هەیە، برایەکی دیکەم هەبوو کە لەم دووایییانە دا کۆچی دوایی کرد و پێنج منداڵی لە پاش بەجێماوە، کەسی دیکەم نییە.

تووسەن : خزمەکانت لە کوێ دەژین و ئایا دێن بۆ دیتنت؟

یۆسفی : ئەوان لە مەهابادن و لێرە دوورن لە زیندانی قەسر جار جار دەهاتن بۆ دیتنم بەڵام لێرە هێشتا نەهاتوون.

تووسەن : ئایا نامە دەنووسی بۆ خزمەکانت؟

یۆسفی : لە ماوەی ئەو هەشت مانگەی وا لێرەم نامەم نەنووسیوە.

تووسەن : بۆ؟ چونکە پێت خۆش نەبوو نامە بنووسی؟

یۆسفی : نا لە بەر ئەوەی کە لێرە هەلومەرج وایە کە بۆ نووسینی نامە ماوە دیاری

دەکرێ بە هەر سێ مانگ یان هەر چوار مانگ جارێک بەڵام جارێ هیچیان بە من نەگوتوە .

تووسەن : بە گشتی لە زیندان دا بوون خۆش نییە بەڵام لە گەڵ ئەوەش دا من وا بزانم زیاتر پێت خۆشە لەو زیندانەی ئێرە بی.

یۆسفی : نەخێر، بە هیچ چەشنێک پێم خۆش نییە لێرە بم، زیندانی "قەسر" بۆ من باشتر بوو هەڵبەت ئەگەر ئاکاری زیندانەوانەکان باش بێ، چونکە لەوێ مافی ئەوە هەبوو خەڵک بێن بۆ لام بەڵام لێرە ئەو مافەم نییە.

تووسەن : ئایا هیچ ئاواتێکت هەیە؟

یۆسفی : مەبەستتان چی یە؟

تووسەن : شتێکی کە لە ژیانت دا بە ئاواتی دەخوازی و ئێستا لێی بێ بەشی؟

یۆسفی : بۆ کابرای زیندانی بەر لە هەموو شتێک ئازادی لە گۆڕێ دایە بەڵام من بەداخەوە ئازادیی خۆم بەو زووانە نابینم، هۆیەکەشی ئەوەیە کە ئازادی بە پەشیمان بوونەوە و داوای لێبووردن بە ستراوەتەوە، بەڵام چونکوو من خۆم بە تاوانبار نازانم هیچ هۆیەک لە ئارادا نابینم کە لە کردەوەی خۆم پەشیمان بم و داوای لێ بووردنیش هەر ناکەم، چونکوو تاوانبار نیم.

ئەوە بابەتە لە رۆژنامەی" کوردستان" ژمارە ۴۶ رەشەمەی ۱۳۵۵ – مارسی۱۹۷۷ وەرگیراوە

۲۰ی ژوئەنی ۲۰۱۳

عەزیز یوسفی قارەمانێک کە ناوی بۆ هەمیشە لە دڵی نیشتمانپەروەراندا دەمێنێتەوە

حامید گەوهەری

عەزیز یوسفی ناوێکی ئاشنایە بۆ ئەو کەسانەی کە دڵیان بۆ ئازادیی لێیداوە و بۆ ڕزگاریی نەتەوەکەیان لە ستەمی داگیرکەران و دیکتاتۆرەکان تێکۆشاون. کاک عەزیز یەکێک بوو لەو کەسایەتییە شۆڕشگێڕانەی کە بە دوای هەرەسهێنانی کۆماری کوردستاندا لەگەڵ بەڕێزان غەنی بلوریان و سەدیق خاتەمی و گروپێکی تر لە هەڤاڵانی، لە ساڵی ١٣٢٧ – ١٩٤٨ دا بە تاوانی ئەندام بوون لە حیزبی دیموکرات و بڵاوکردنەوەی ڕۆژنامەی (ڕێگا)دا، چوار ساڵ زیندانی کرا و دواتر سێ جاری تریش گیراو و بە گشتی ٢٥ ساڵ لە زیندانەکانی بنەماڵەی پەهلەویدا ڕاگیرا.

ساڵی ١٣٣٢ – ١٩٥٣ ، بە دوای کۆدیتای ٢٨ی گەلاوێژی شا و زاهیدی و لە دەسەڵات کەوتنی دوکتۆر محەمەد موسەدیق،
لەگەڵ غەنی بلوریان، سەدیق خاتەمی، شەهید هاشم حەق تەلەب (قادر شەریف)، محەمەد ئەمین ڕاتبی و ژمارەیەکی تر، مهابادی بەجێهێشت و پەنای بۆ گوندی چوارگا برد و لە لای قادر ئاغای چوارگا کە ئەویش ئەندامێکی چالاکی حیزبی دیموکرات بوو، درێژەی بە چالاکییەکانی دا.

ساڵی ١٣٣٣ – ١٩٥٤ لەگەڵ شەهید دوکتۆر عەبدولرەحمان قاسملوو، شەهید سەدیق ئەنجیری و بەڕێز غەنی بلوریان و بە هاوکاریی فیرقەی دیموکراتی ئازربایجان و حیزبی تودەی ئێران خەریکی چاپ و بڵاوکردنەوەی ڕۆژنامەی کوردستان، ئۆرگانی حیزبی دیموکراتی کوردستان بوو کە بە نووسینی غەنی بلوریان لە لاپەڕەی ١٥٣ی ئاڵەکۆک دا، چاپخانەی فیرقەی دیموکرات ئاشکرا بوو و جەعفەر قەوسی سەرنووسەری ڕۆژنامەی ئازربایجان و عەزیز یوسفی دەستگیر کران و سەرلەنوێ یوسفی خرایە زیندانەوە.

نزیکەی سێ ساڵ لە زینداندا ڕاگیرا و ساڵی ١٣٣٦ – ١٩٥٧ ئازادیان کرد، بەڵام بەهۆی گوشاری پۆلیس، مهابادی بەجێهێشت و چووە تاران و لەوێ بە هاوکاریی دۆست و ئاشنایانی لە بەشی ئەرشیوی زانکۆی کشتوکاڵی کەرەج دامەزرا. بەرلە گەڕانەوەی بارزانی لە سۆڤیەت بۆ عێراق، لە ٢٣ی گەلاوێژی ساڵی ١٩٥٨دا، عەزیز یوسفی و عەبدوڵا ئیسحاقی "ئەحمەد تۆفیق" لەسەر گەڵاڵەیەک بۆ دوارۆژی حیزبی دیموکرات

ناکۆکی پەیدا دەکەن. بە ڕووخانی ڕژێمی فەیسەڵ لە عێراق، عەزیز یوسفی دەرفەت پەیدا دەکات کە بچێتە باشوری کوردستان و دەقی گەڵاڵەکەی خۆی ئاراستەی هەڤاڵانی لە باشوری کوردستان بکات و ڕای ئەوانی بۆ ڕاکێشێت. بەو ئومێدەوە لە کەرەج سواری ئوتوبوس دەبێت، بێخەبەر لەوە کە ساواک بە شوێنییەوە، بەرەو ورمێ دەچێت. لە ورمێ بەرگەکانی دەگۆڕێ و بەرگی کوردیی دەپۆشێت، تا بە شێوەیەکی نەناس بچێتەوە مهاباد و لەوێوە دەربازی باشوری کوردستان بێت کە لە پاسگای "بالانیش" لە بیست کیلۆمەتری جادەی ورمێ بۆ مهاباد دەیگرن. عەزیز بە پەلە گەڵاڵەی پرۆگرامەکە دەخاتە ناو زاری و دەیەوێت قوتی بدات کە ژاندارمەکان دەگەنە سەری و بە مستەکۆڵان لە زار و ئەوکی دەردێننەوە و قۆڵبەست دەیبەن بۆ ژاندارمەریی ورمێ. لەوێوە بەڕێیدەکەنە تاران و سەرهەنگ زالتاش و سەرهەنگ عیسا پژمان کە هەردوو کورد و خەڵکی سنە بوون، دەکرێن بە مەئموری پشکنینی و سەرئەنجام بە لێدان و شکەنجە ناچاری دەکەن ڕاستییەکان بدرکێنێت.

ساڵی ١٣٤٢ – ١٩٦٣ لەگەڵ بەڕێزان غەنی بلوریان و جەلیل گادانی لە زیندانی قەسری تارانەوە بۆ زیندانی بەرازجان دوور دەخرێتەوە و لەوێ بەهۆی خراپیی هەوا و نەبوونی ئاوی خاوێن و خۆراکی خراپ، گەلێک ئازار دەبینێت و توشی نەخۆشیی گورچیلە و دڵ دەبێت.

ساڵی ١٣٤٦ – ١٩٦٧ لە زیندانی بەرازجانەوە ڕەوانەی زیندانی "ئامل"ی دەکەن و لە زیندانی ئامل بەهۆی پێڕانەگەیشتن بە باری تەندروستیی و ڕەوانە نەکردنی نامەکانی بۆ براکەی، شکات لە بەرپرسانی زیندان دەکات. بۆ پێڕاگەیشتن بە شکاتەکەی ڕۆژی ١٣٥١/٢/١٦ – ١٩٧٢ لە ئاملەوە دەیبەنە ساری کە چاوی بە دادیاری سەربازیی بکەوێت. وەک بۆخۆی لە نامەیەکدا ئاماژەی بۆ دەکات بۆ ئەو دیدارەی دوو کاتژمێر لە ژورێکی چوار مەترەوە دەیبەن بۆ ساری و دوای گەڕانەوەی بۆ زیندان دیتنەکانی لەو نامەیەدا بۆ کاک عوسمانی برای دەنووسێت کە وەک بیرەوەرییەک بمێنێتەوە. ئەو نامەیە نزیکەی٣٧ ساڵە لە لایەن برادەرێکەوە ڕاگیراوە و ئەوە بۆ یەکەم جارە دەکەوێتە بەرچاوی خوێنەران. بەرلە بڵاوکردنەوەی، پڕبە دڵ سوپاسی ئەو برا خۆشەویستەم دەکەم کە نامەکەی داومێ کە بڵاوی بکەمەوە.

برای ئازیزم

ئومێـدەوارم ئێـوە و هـەموو ئەنـدامانی بنەماڵـە بـاش بـن. پارەکـەت گەیشـتووە، بـەڵام هەواڵێکم لـە نامەکـەت نییـە. ئـەمڕۆ شـانزدەی گـوڵانی ١٣٥١ه، ئاسـمان بـەرگی سپی لـە هـەور پۆشـیوە و خـۆر لـەژێر ئـەو بەرگـە نەرمـەدا ڕەنگـی گـۆڕاوە. سروشـت بـە دەسـت و دڵـی ئاوەڵـەوە ، هـەموو لوتـف و مەرحەمـەتی خـۆی بـە هـەرێمی جـوانی مازنـدران بەخشـیوە و بـە هـەموو توانایـەوە ڕازاندوویەتـەوە. دارسـتانە سەرسـەوزەکان، کێڵگـە نوێیـەکان، زەوییـە بـە پیتـەکانی گـەنم و ڕوبـارە سەرکێشـەکان و خـەزەری ڕەنـگ زمـورود (بـەردێکی بـەنرخی ڕەنـگ پیرۆزەییـە- وەرگێـڕ) هـەموویان دەسـتیان داوەتـە دەسـت یـەکتر و دیمـەنی ئـەم ناوچەیـەیان وەک تابلۆیـەک جـوان و زەوقهێنـەر کـردووە. تـا چـاو هێـزی بینینـی هەیـە، هـەموو جێیـەک سـەوزە و بـە دەرخـت و گـوڵ داپۆشـراوە. زەوی مەخمـەری سـەوزی پۆشـیوە و لـە ترۆپکـی چیاکانـدا دار و درەختـی مـەزن دەبینـدرێت کـە سـەر لـە ئاسـمان دەسـوون. گـەنمی دێمەکارەکان لە بناری بەرزاییەکان، بە شنەبای بەهاریی کەروێشکە دەکەن.

پەڕەسلێرە تیژباڵـەکان بـە تونـدی لـە ئاسـمان دەسـوڕێنەوە، بـە تونـدیی شـۆڕدەبنەوە و سنگیان لە ئاوی ڕوباری (تالدر) دەخشێنن و بە باڵە نەرمەکانیان کەوانە سازدەکەن،

کەوانـەکان گـەورە و گـەورەتر دەبـن و تـا ماوەیـەک دەمێننـەوە. تالـدر ڕوبـارێکی شـەپۆلاوییە، لـە بنـاری چیـا سـەربەرزەکانی فیـروز و سـوار سـەرچاوە دەگرێـت و لـە ڕێگـای هەمیشـەیی خۆیـدا پێچـان دەخـوات و کێڵگـەکانی هـەردوو لای خـۆی تێرئـاو دەکـات و سـەرئەنجام دەچێتـە نـاو خـەزەری ڕەنـگ شـینی فیروزەیـی. لـەو ڕوبـارە ڕەوانـە، خۆشـتامە، بەرهـەم بـەدی دێـت و کاتێـک بـەفرەکان دەتوێنـەوە و هـەورەکان بـە فرمێسـکی وەک گـوڵاویی خۆیـان پـەل و گـەڵای دارەکـان و سـیمای چەمـەنزارەکان دەشـۆنەوە، ڕوبـاری تالـدر لـەو ئـاوە سـاف و ڕەوانانـە، بژێـوی جوتیـاران پاشـەکەوت دەکـات و لـە کێڵگـە و دەشـتە سەرسەوزەکانی دەوێت کە پڕبار و مێهربان بن.

خـەزەر، خـەزەری جـوان کـە وەک ئەڵقەیـەکی فیروزەیـی لـە پەنجـەی وڵاتەکەماندایـە. کـاتی شـەو، ئەوکاتـەی کـە ڕۆشـنایی مانـگ بەسـەر چڵـی درەختەکانـدا دەبینـدرێت و ڕونـاکیی بەسـەر کێڵگـەکان و ئـاوی دەریـادا بڵاودەکاتـەوە، لـە ئاوێنەیـەک دەچێـت کـە باڵنـدەکان و ئەسـتێرەکانی تیـادا دەردەکـەون و وێنـەکان بـەرەو سـەما و هەڵپـەرکێ ڕادەکێشـێت. لەوکاتـەدا دنگـی قـازە کێوییـەکان تێکـەڵاوی دەنگـی شـەپۆلەکان دەبێـت و سـەمفۆنییەکی ئارام و دڵنەواز پێکدێنن.

لۆتکە (بەلەم)ی ڕاوکەران کە شەوانە بە قاچاخ بۆ ڕاوە ماسی دەچن، وەک (قو)ی

سەرخۆش، باڵەکانیان لەسەر ئاوی خەزەر دەکەنەوە و تا قوڵایی دەریا بە فەرمانی بێڵی خاوەنەکانیان بەرەو شوێنی ماسییەکان دەچن. هەندێک جار ئەو هەوڵانە کە بۆ بەدەستخستنی بژیوی ژیان بە ئەنجام دەگەن، کارەساتیان لێدەکەوێتەوە و خەم و پەژارە دەخولقێنن، چونکە خەزەری جوان کاتێک تورە دەبێت و شەپۆل دەدات، ژیان و ئومێد و ئارەزووەکان لەناو شەپۆلەکانیدا دەخنکێنێ و دەبێتە گۆڕستانی هەمیشەیی مرۆڤەکان.

مازندەرانی جوان بە ئاسمانی ساف و پڕ ئەستێرەی، بە دارستانە سروشتییەکانی و ڕوبارە پڕ لە ئاوەکانی، بە کێڵگە بەپیتەکانی و بۆنی خۆشی گوڵە کێوییەکانی، بە خەزەری شین و خەڵکی مێهرەبانییەوە، تا ئێستا هاندەری گەلێک نیگارکێش. شاعیر و داستان نووس بووە.

ئەو هەمووە جوانییەی کە چاو و دڵ دەلاوێنێتەوە، خەریکە من بەرەوخۆی دەبات و گڕی خامۆشی زەوق لە جەستە و گیانمدا بەرز دەکاتەوە. لەو حاڵەتەدا کە پاسەوانە چاودێرەکانم بە ئوتومبێلی زیندان من بەروە ساری دەبەن کە چاوم بە دادیاری سەربازیی بکەوێت، لە کەسێکی تونیی دەچم کە تینی زۆری تونییەتی لە جەستەیدا ڕاپەریوە. هەرچی دەبینم زەوقم زیاتر دەکات، بەڵام ڕێگا قوڵەیە و مەودای دیتنم کەم.

کاتژمێر دوانزدە و نیوە، دیدارەکە بە جوانی بەڕێوەچوو، بڕیارە دەربارەی هۆی وەپاشکەوتنی وێنەگرتن لە گورچیلەکانم پرسیار بکەن و سەبارەت بە سڵامەتیی ژیانم و درەنگ ڕەوانە کردنی نامەکانم بپرسنەوە. چاوەڕوانی هاتنی ئوتومبێلی زیندان دەکەین، لەوکاتەدا دیوارەکانی بەهەشتی بەڵێندراو دەروخێن و فریشتەکان ڕادەکەنە دەرەوە! ئێستا بەهار هاتووەتە ناو شەقامەکانەوە! گوڵەکان دیمەنی شاریان ڕازاندووەتەوە و گوڵە سنبولەکان پرچیان بەبا داوە.

ئێستا لەسەر شەقامە قیلەتاوە پینەکراوەکانی ساری، ئافرەتێکی جوانی خەزپۆش بە ئاهەنگی پێکەنینەکانی، گوێی پاسەوانەکانی بەرەوخۆی بردووە! ئوتومبێل بەڕێدەکەوێت و زۆری پێناچێت کە دەگەڕێمەوە ناو کولانە چوار مەترییەکەمەوە. دیسانیش وەک هەمیشە ساتەکانی ژیانم وەک دڵۆپی باران لە دەریالوشی بێ بنی زەماندا، ون دەبن و بەهار بە دوای پانزدە ساڵ، بە مەودای دوو کاتژمێر بۆ من دێت و تەواو دەبێت. دیسانیش جێی شوکرە، لە خەرمانێک، کایەک! بەهەر حاڵ .....

ئەمڕۆ بۆ شکایەت لە کۆتایی کردنی بەرپرسان سەبارەت بە وێنە نەگرتن لە

گورچیلەکانم کە ماوەی هەشت مانگە وەپشتگوێی دەخەن و دۆخی ژیانم و درەنگ ڕەوانەکردنی نامەکانم، بۆ بینینی دادیاری سەربازیی چوومە ساری و بەڵێنیان دامێ کە بە شکایەتەکەم ڕابگەن. با بزانین لە داهاتوودا چەندە بەڵێنەکانیان بەجێدەگەیەنن. ویستم ڕووداوی ئەم سەفەرەت بۆ بنووسم کە دوور لە خۆشیی نەبوو، تا هەم بیرەوەرییەک بێت و هەم باسێک لە جوانییەکانی مازندەران. من زۆر باشم. دەستی دایکم و ڕووی منداڵەکانت ماچ دەکەم و سڵاو لە خێزانت دەکەم: بە سڵاوی زۆر: برات ١٣٥١/٢/١٦

دەزگای هەواڵگریی شا "ساواک" دواتر کاک عەزیزی لە ئاملەوە گواستەوە زیندانی قەسری تاران و ساڵی ١٣٥٦ – ١٩٧٧ کە حکوومەتی شا بەرەو ئاڵۆزیی و ڕووخان دەچوو، شا ئیزنی بە ئەمنێستی ئینتەرناشناڵ (ڕێکخراوی لێبووردنی جیهانیی) دا کە نوێنەریان بێت سەردانی زیندانە سیاسییەکان بکەن، ئەوە لە کاتێکدابوو کە پێشتر ڕایدەگەیاند: لە ئێراندا زیندانیی سیاسی نییە.

بەرلەوەی کە نوێنەرانی ئەمنێستی ئینتەرناشناڵ سەردانی زیندانی قەسر بکەن و هەندێک بەرلە ئازادبوونی کاک عەزیز لە زیندان هەواڵنێرێکی بلژیکی بۆ وتووێژ کردن لەگەڵ عەزیز یوسفی سەردانی زیندانی کرد. بەرلە چوونی ئەو هەواڵنێرە بۆ زیندان، بەرپرسانی زیندان لە عەزیزیان وێست کە لە درکاندنی شکەنجە و ڕاستییەکانی ناو زیندان بۆ هەواڵنێری بلژیکی خۆبپارێزێت و شتێک بە زماندا نەهێنێت، بەڵام کاک عەزیز دەڵێت:

– (مەگەر ئێوە زیندانییەکان شکەنجە ناکەن؟ کاتێک ئێوە بە هەموو بێ بەزەیی خۆتان، شێتانە منداڵانی خەڵک و نیشتمان قەسابیی دەکەن، حەقتانە لە ئاشکرا بوونی بترسن.) بەرپرسی زیندان پێی دەڵێت: ئاخر ئابرووی وڵات لە مەترسیی دایە. یوسفی لە وەڵامیدا دەڵێت:

– (کام وڵات؟ وڵاتی تۆ یان وڵاتی ئێمە؟ وڵاتی زیندان سازان، زاڵمان، درۆزنان، ڕێگران، یان وڵاتی زیندانییەکان، خەباتکاران، زەحمەتکێشان؟ بەڕێزان، وڵاتی ئێمە و ئێوە جیاوازییان پێکەوە هەیە. لە زەوییەوە تا ئاسمان پێکەوە جیاوازن. ئێمە بۆ نیشتمانی خۆمان لە شکەنجە و زیندان و مەرگ ناترسین، بەڵام ئێوە ئەو نیشتمانە دیلکراوەتان تەنیا بۆ دۆشینی پتر، مژینی پتر و مژتنی پتری شیرەی دەرونی ئەو دەوێت. هەر ڕۆژێک کە هەست بە مەترسییەکی بچوک بکەن، لەو نیشتمانە ڕادەکەن!

نیشتمانی ڕاستینی ئێوە لە گیرفان و هەگبەکانتاندا لەگەڵ خۆتان دەبەن.)
بەرپرسانی زیندان هەرەشەیان لێکرد، بەڵام سودی نەبوو، ئەو لە بەرامبەر هەواڵنێری بلژیکی دا هەموو تاوانە سامناکەکانی زیندانەکانی شای ئاشکرا کرد.
کاک عەزیز یوسفی لە زینداندا دوو کتێبی بەو ناوانە لە زمانی ئینگلیزییەوە وەرگێڕایەوە سەر زمانی فارسی. کتێبی یەکەم: (یادداشتهای یک معلم مدرسە) لە نووسینی ف. ڤیگدورڤوا کە ساڵی ١٣٣٦ – ١٩٥٧ بە دوای ئازادبوونی لە زیندان چاپی کردووە و کتێبی دووەم: (سرزمین کف) لە نووسینی یڤۆن یفریمۆڤ کە ساڵی ١٣٤٧ – ١٨٦٨ ، چاپخانەی روز "ڕۆژ" بۆی چاپ کردووە.
سەرئەنجام کاک عەزیز یوسفی دوای نزیکەی ١٩ ساڵ زیندانیی لەسەر داوای ئەمنێستی ئینتەرناشناڵ بە هۆی نەخۆشیی دڵەوە لە پاییزی ساڵی١٣٥٦ – ١٩٧٧ لە زیندان ئازادکرا و گەڕایەوە مهاباد. ناوبراو کە سەرجەم ٢٥ ساڵی ژیانی خۆی لە زیندانەکانی شادا بەسەربردبوو، دوای ئازادبوونی بە شێوەی ناڕاستەوخۆ هەوڵیدەدا بزووتنەوەیەکی ئارام و هێمنی لاوان لە کوردستاندا بەڕێبخات، بەڵام مەرگ مەودای پێنەدا و ڕۆژی ١٣٥٧/٣/١٥ (١٩٧٨/٦/٥) بە نەخۆشیی دڵ لە تاران کۆچی دوایی کرد.
ڕۆژی ١٩٧٨/٦/٦ کۆمەڵێک دۆست و هاوڕێ و نووسەر و خەباتگێڕی کورد و ئێرانیی، تەرمی کاک عەزیزیان لەناو ئاپۆرەی خەڵکدا گەڕاندەوە مهاباد. هەزاران کەس لە مهابادەوە بەرەوپیری تەرمەکەی چوونە میاندواو و "مەلیک کەندی" و پێشوازییان لە تەرمەکەی کرد و دوای گەیشتنەوەی، ڕۆژی ١٩٧٨/٦/٧ لە گۆڕستانی مهاباد بە خاکیان سپارد. بەخاکسپاردنی تەرمی کاک عەزیز بە بەشداریی ژمارەیەکی زۆری خەڵکی مهاباد و بەشداریی ئایەتوڵا مکارمی شیرازی کە لەو سەردەمەدا حکومەتی شا دوریخستبووەوە بۆ مهاباد، بە شێوەیەکی ئارام بەڕێوەچوو. مامۆستا شێخ عیزەدینی حوسێنی تەلقینی دادا و پۆلیس و ساواک ڕێگر نەبوون لە بەڕێوەبردنی ڕێوڕەسمەکەدا، بەڵام ڕۆژی ١٩٧٨/٦/١٠ دوای سێ ڕۆژ ماتەمینیی لە خانەقای سەید نیزام کە لە حەوشەی مزگەوتی هەباس ئاغای بوو، خەڵک بە خۆپێشاندانێکی ئارام کە چەند تاجە گوڵ و وێنەی کاک عەزیزیان لەسەر شان بوو، بە شەقامی شاپووردا بەرەو "گومبەزان" واتە گۆڕستانی مهاباد کەوتینەڕێ. لە دەوری گڵکۆی کاک عەزیز کۆبوینەوە. کاک جەلیل گادانی وتارێکی لەسەر ژیان و بەسەرهاتەکانی کاک عەزیز پێشکەش کرد.
لەو ڕۆژەدا یەکەم خۆپێشاندانی جەماوەریی بە دروشمی "مەرگ بەر شا" ، "بژی کورد–

بڕی کوردستان" ، "یان کوردستان یان کورد نەمان" و "بمرێ شا" لە گۆرستانی مهاباد سەریهەڵدا و دواتر شاری ورمێ و سنە و شارەکانیتری کوردستان و ئازەربایجانی گرتەوە. ڕۆژانی هەینی ژمارەیەک تورک بە ناوی یەکیەتی کورد و تورکانەوە لە ورمێ و میاندواو و نەغەدەوە دەهاتنە مهاباد و دوای تەواوبوونی نوێژی هەینی ، بەشداریی خۆپێشاندانەکانی خەڵکی مهابادیان دەکرد.

سەرچاوە : ماڵپەری خاکەلێوە / ١٢ی ئۆکتۆبری ٢٠٠٩

لە 17ی جوزەردانی سالی1357ی هەتاوی، شاری مەهاباد بۆ جارێکیتر بوو بە بنکەی سەرهەڵدان.

لەم ڕۆژە دا گورستانی شاری مەهاباد یەکێک لە خۆراگرترین لاوەکانی ئەم نەتەوەی لە ئامێزی خۆی گرت کە سەرەتایەک بوو سەرهەڵدانی خەڵک لە ڕۆژهەلاتی کوردستان و هەروەها پەیوەست بوون بە سەرهەڵدانەکانی گشتی ئێران و لە ئاکامدا ڕووخانی رژیمی پاشایەتی.

لەم ڕۆژەدا تەرمی نەمر "عەزیز یوسفی" بۆ زێدی خۆی گەراوە.

کاک عەزیز، یەکێک لە لاوانی خەباتکار و خۆڕاگرای کورد بوو کە زیاتر لە 20 سال لە تەمەنی خۆی لە بەندیخانەکانی رژیمی پاشایەتی تێپەر کرد.

کاک عەزیزی نەمر، پاش ڕزگار بوونی لە بەندیخانە، سەر لەبەیانی ڕۆژی 15ی جوزەردانی سالی١٣٥٧ ، لە شاری تاران، دڵی پڕ لە هەست و خۆشەویستی کوردستانی، ڕاوەستا و چاوی بۆ هەتاهەتایە لە جیهان بەست.

کاک عەزیز لە زیندان تووشی نەخوشی دڵ و سیپەلک ببو و دەستهەلاتدارانی سەردەم، تەنانەت چارەسەری نەخۆشییەکانیشیان نەکرد و کاتێک کە لە زیندان هاتەدەر تەنیا ئیسک و پێستێک بوو، بەلام خاوەن دڵێکی گەورەتر.

عەزیز یوسفی ئەندامی حیزبی دێمۆکراتی کوردستان بوو و بە هۆی چالاکییە سیاسییەکانی لە مەر وەدیی هاتنی مافی نەتەوایەتی گەلی کورد، کەوتە زیندان. کاک عەزیز لە زۆربەی زیندانەکانی ئێران، تامی زەجر و ئەشکەنجەی بینی بوو و هیچ کات

ئێرادەی نەهاتە لەرزین.

تەرمی پیرۆزی نەمر عەزیز یوسفی، ڕۆژێک دوای کۆچکردنی گەڕایەوە شاری مەهاباد و هەزاران کەس لە شارەکانی دەوروبەر، لە ڕێی و ڕەسمی بە خاکسپاردنی ئەو دا بە بەشداری خۆیان پەیمانیان دا کە ڕێگای درێژە دەدەن.

گلکۆی عەزیز یوسفی بە درێژای چەندین ڕۆژ لە لایەن خەڵکەوە گوڵباران دەکرا و شاری مەهاباد لە خەمی لەدەست دانی هەموو ڕەشپۆش و تازیەداری ئەوە عەزیزە، عەزیزە بوون و فرمیسکیان بۆ هەڵڕشت.

ئێمە هەزاران مرۆڤ بووین!...

هەزاران لە ئێمە شەهید بوون یا بەند کران!...

هەزاران لە ئیمە لە جەرگەی خەباتدا، پشتیان لە ئێمە کرد!...

هەزاران لە ئێمە لە ڕێگادا مانەوە!...

بەڵام ئێستا ئێمە هەزارانین!...

****

ما هزاران نفر بودیم!..

هزاران نفر از ما شهید شدند یا در زندان ها پوسیدند!..

هزاران نفر از ما به میدان مبارزه پشت کردند!..

هزاران نفر در نیمه راه ماندند!..

اما ما هنوز هزاران نفریم. . .

ئەم وێبلاگە بە ڕووح و ورەی نەلەرزی نەمر کاک عەزیز پێشکەشە.

ویبڵاگی کرد پیک

بۆ کاک عەزیز یوسفی

نووسینی مەرزە جەوانمەرد

سڵاو لە تۆ ئەی خوداوەندی ئازادی
ئەی ئەسیری هەمیشە ئازاد
ئەی ڕێپێشاندەری نووستوو و وەخەبەران
ئەی کە دوای مردنیش هەر زیندووی
گۆڕەکەت عیبادەتگامانە
ناوەکەت لەسەر مناڵەکانمانە
نیسێکەت لەسەر سەرمان
وەسیەتەکەت لە بیرمان
بە خۆڵی سەرگۆری تۆ
بە فرمێسکی چاومان
قورەگرینەوە بۆ سەری ناپیاوان
چاردە مانگ و پازدە ڕۆژ لە نێومان بووی
چواردسەد و پازدەهەزارساڵی دیکەش
چرات ناکووژێتەوە
قەسەم،
بە دڵی ناکامت
بەو دەمەی تێرت هاوار پێنەکرد
بەو دەستەی تێرت قەڵەم پێنەگرت
بەو ڕێگایەی سەرت لەسەردانا
سوێند بە زگی برسیت
بە لێوی ئیشکت
دڵی پڕزووخاوت
بە بەدبەختیت
بە بێ جورمیت
بە مەرگی نابەهەنگامت

هەر بە ڕێگای تۆ دا دەڕوێن

قەت دەست لێک بەرنادەێن

سوێند بەو فرمێسکانەی بۆت ڕژان

بەو ئاخانەی بۆت هەڵکێشران

لەبیرت ناکەین

لەبیرت ناکەین

دەزانین لەوێشدا خەو ناتباتەوە

چوون قورسی موسەکین و خەوهێنەر نییە

بەڵام قەولت پێدەدێن مزگێنییەکەت بۆ بێنین

دەبنوو، ئاسودە بنوو

چون زۆرت وەخەبەرهێنان

بنوو، تۆ ئەو دڵەی پڕ لە زوخاومان بنوو

ناهێلین، ناهڵین ناوت بفەوتێ

ناهێڵین، ناهێڵین ڕێگات ونبێ

ئەم پارچە شێعرە هەر بەو جۆرەی کە کاتی خۆی نووسراوە، بڵاو دەکرێتەوە. ١٥ جۆزەردانی ١٩٧٧

سەرچاوە : تریبونی فێمینیستانی کورد

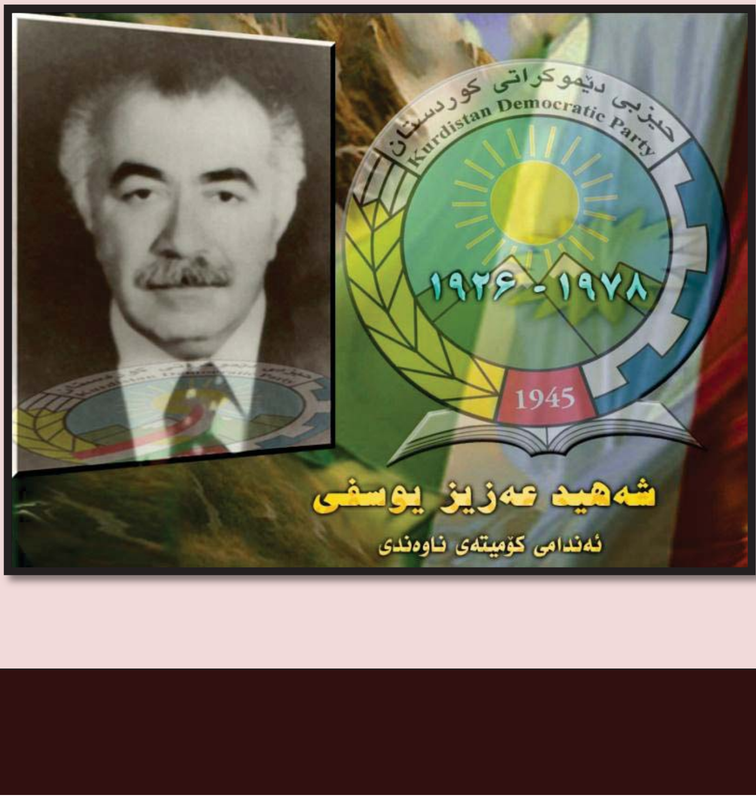

بۆ مەرگی خەباتکاری ناکام، عەزیزی یوسفی

مەلا غەفوور دەباغی

عەزیز گیان!

خۆشەویستیی تۆ

لە ناو قووڵایی دڵمانە،

بە مەرگی وا لە ناکاوت،

هەموو کەس چاو بە گریانە.

ئەوەندەی بیر دەکەم دەڕوانمە ئاکار و بڕوات

بە موو تێی دا نییە ناشیرینی و چەوتی

هەمووی جوانە.

بە سەر بەرزی ژیاوی بۆ گەلت بۆیە

لە بیر ناچی،

مەرامی بەرز و بڕوات تێکەڵاوی خوێنی لەشمانە

بە تاڵ و سوێری تێپەر بووژیانی پڕ لە ناسۆرت،

بەڵام هەرچی بوو مەردانە،

سەرت ناوە لە گۆرخانە

سەرت هەڵ بێنە کاکە! تاوێ دەوروبەر تەماشا کە

بزانە چۆن لە دەورەت شین دەگێرن هەرچی ئینسانە.

ڕەحمەتی مەلا غەفوور دەباغی (حافیزی ساباڵاغی)

(جۆزەردانی ١٣٥٧ لە سەر گڵکۆی شەهید لە کاتی بەخاکسپێرانی دا خوێندوویەتەوە)

ئامادە کردنی : ڕەحمان نەقشی _ r_neqsi@yahoo.ca

گەلاوێژی ٢٧١٣ / ئاگوستی ٢٠١٣